

พฤติกรรมความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มในจังหวัดอุบลราชธานี Safety behavior among workers of cooking gas retail shops in Ubon Ratchathani Province

ชญัญญากานต์ โภกะพันธ์¹ สุนทรี สารางค์¹ นิภาพร คำหลอม^{1*}
Chanyakarn Kokaphan¹ Soontaree Sarangkum¹ Nipaporn Khamhlom^{1*}

*Corresponding author: nipaporn.k@ubu.ac.th

(Received: May 6, 2022; Revised: July 15, 2022; Accepted: August 8, 2022)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มในจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 69 คน เลือกแบบเจาะจงจากอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติไคร้-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มส่วนใหญ่มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มระดับมาก ร้อยละ 95.65 มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มระดับมาก ร้อยละ 71.01 มีการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้มระดับมาก ร้อยละ 68.12 และมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มระดับดี ร้อยละ 85.51 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา (p-value = 0.028) ส่วนความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน และการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานยังมีพฤติกรรมความปลอดภัยที่ยังไม่เหมาะสมในเรื่องการเคลื่อนย้ายถังก๊าซหุงต้มจำเป็นต้องยกด้วยมือเป็นส่วนใหญ่ และร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มบางแห่งมีพื้นที่จำกัดจึงต้องจัดวางถังก๊าซในลักษณะซ้อนทับกัน ทำให้มีโอกาสเสี่ยงในการล้มกระแทก จึงควรมีการศึกษาแนวทางหรือมาตรการป้องกันอันตรายในระหว่างการเคลื่อนย้ายและการจัดเก็บถังก๊าซหุงต้มต่อไป

คำสำคัญ: พฤติกรรมความปลอดภัย ผู้ปฏิบัติงาน ร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม

¹หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

¹Occupational Health and Safety Program, Faculty of Science, Ubon Ratchathani University

Abstract

This research aimed to investigate the factors related to safety behaviors among workers of cooking gas retail shops in Ubon Ratchathani province. The samples were 69 persons and used probability sampling from Warin Chamrab district and Meuang district. Data were collected by questionnaires. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and Chi-square test at the significance level of 0.05. The results have shown that most workers of cooking gas retail shops had a high level of safety knowledge (95.65 percent), a high level of safety attitude (71.01 percent), a high level of risk perception (68.12 percent), and a high level of safety behavior (85.51 percent). The study also found that education level was significantly related to safety behavior (p-value = 0.028). Nevertheless, safety knowledge, safety attitude, and risk perception had not significantly related to safety behavior. However, workers still have unsafe behavior while moving a gas cylinder by hand during work. Some retail shops have limited space, so the gas cylinders have been stacked on top of each other causing the risk of falling down. Therefore, guidelines or preventive measures should be followed during the movement and storage of LPG cylinders.

Keywords: Safety behavior, Worker, Cooking gas retail shops

1. บทนำ

ปัจจุบันมีความต้องการใช้งานก๊าซหุงต้มหรือ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในภาคครัวเรือน ร้านอาหาร และพาณิชย์กรรมต่างๆ ร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มจึงมีการประกอบกิจการอยู่ทั่วไปในชุมชนเมือง และเขตชนบท⁽¹⁾ ก๊าซหุงต้มผลิตมาจากส่วนผสมหลัก คือ สารโพรเพน (Propane) และบิวเทน (Butane)⁽²⁾ ความอันตราย คือ ไวไฟสูง หากก๊าซหุงต้มเกิดการรั่วไหลในระหว่างการจัดเก็บ การเคลื่อนย้าย การขนส่ง อาจนำมาสู่การเกิดเพลิงไหม้ทรัพย์สินเสียหายและอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ ร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มมีบทบาทสำคัญในการรวบรวม จัดเก็บ และขนส่งก๊าซหุงต้ม จึงถือเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงสูง ผู้ปฏิบัติงานจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงอันตรายจากการปฏิบัติงาน ตลอดจนต้องมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน เพื่อป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์และอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม พบเห็นได้บ่อย โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นลักษณะเพลิงไหม้อาทิ วันที่ 5 ก.พ. 2563 เวลาประมาณ 21.30 น. เกิดเหตุไฟไหม้ร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ย่านนวมินทร์ อาคารพาณิชย์เสียหาย 3 คูหา เพลิงลุกไหม้อย่างรุนแรงและลุกลามไปยังบ้านใกล้เคียงได้รับความเสียหาย ผู้อยู่อาศัยในอาคารข้างเคียงได้กลิ่นก๊าซรั่ว และได้ยินเสียงระเบิดจากร้านจำหน่ายก๊าซ จึงรีบออกมาจากอาคารทำให้ไม่มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต⁽³⁾ วันที่ 23 ก.พ. 2563 เวลาประมาณ 03.00น. จังหวัดตาก เกิดเหตุเพลิงไหม้บ้านไม้ขนาดใหญ่ที่เปิดเป็นร้านขายของชำ และมีการจำหน่ายก๊าซหุงต้มร่วมด้วย เนื่องจากเป็นอาคารไม้เพลิงจึงเกิดลุกไหม้อย่างรวดเร็วและลุกลามไปไหม้บ้านอีกหลังที่อยู่ติดกัน ผู้อยู่อาศัยในอาคารบริเวณที่เกิดเหตุรีบออกจากอาคารจึงไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บและไม่มีผู้เสียชีวิต⁽⁴⁾ วันที่ 2 เม.ย.58 เวลา 05.00น. จังหวัดศรีสะเกษ เกิดเหตุเพลิงไหม้ร้านจำหน่ายแก๊สหุงต้มบริเวณใกล้ตลาดสดเทศบาล เมืองศรีสะเกษ เจ้าหน้าที่พบเพลิงกำลังลุกไหม้ที่ชั้นล่างและลามไปที่ถังแก๊สเกิดการระเบิดเสียงดังกึกก้อง เจ้าหน้าที่ต้องใช้รถดับเพลิงจำนวนถึง 6 คัน จึงสามารถควบคุมเพลิงได้ โดยเหตุการณ์นี้ไม่มีผู้บาดเจ็บและไม่มีผู้เสียชีวิต⁽⁵⁾ จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น พบว่า สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากก๊าซรั่วไหลของ

ก๊าซหุงต้มภายในร้านจำหน่าย และมักเกิดในช่วงกลางคืนซึ่งไม่ได้มีการระงับเหตุเบื้องต้น จึงก่อให้เกิด ความเสียหายต่อทรัพย์สินค่อนข้างรุนแรง

มาตรการความปลอดภัยของร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฎกระทรวง สถานที่เก็บรักษา ก๊าซปิโตรเลียมเหลวประเภทร้านจำหน่าย พ.ศ. 2564⁽⁶⁾ และกฎกระทรวงคุณสมบัติและการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2558⁽⁷⁾ ซึ่งกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ต้องผ่านการฝึกอบรมในการปฏิบัติงานก่อนการปฏิบัติงาน และต้องมีการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย อาทิ มีการจัดเก็บก๊าซในพื้นที่ชั้นล่างของอาคาร โดยตั้งถังก๊าซให้ลิ้นปิดเปิดอยู่ข้างบน ตั้งถังก๊าซห่างจากแหล่งประกายไฟ เป็นต้น แต่ก็ไม่ใช่ทุกร้านที่มีการปฏิบัติตามกฎหมาย

ในจังหวัดอุบลราชธานี มีอำเภอวารินชำราบ และอำเภอเมือง ที่เป็นชุมชนเมืองและมีร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มประกอบกิจการกระจายอยู่ทั่วไป ด้วยความคับคั่งของยานพาหนะที่สัญจรในบริเวณตัวเมือง หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ อาทิ ก๊าซหุงต้มเกิดรั่วไหล หรือเกิดเพลิงไหม้ ก็อาจนำมาสู่อันตรายต่อผู้อยู่อาศัยและผู้สัญจรไปมาในชุมชนได้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ศิริพร ด้านคชาธาร และคณะ⁽⁸⁾ ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการใช้แก๊สหุงต้มของผู้ประกอบการร้านอาหาร ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานในร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ยังไม่พบว่ามีการศึกษาไว้ ดังนั้นเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแนวทางการส่งเสริมด้านความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาจะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานในร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีขึ้น โดยคัดเลือกร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอวารินชำราบ ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีประชากรอยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่น และมีจำนวนร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มมากกว่าอำเภออื่นๆ

2. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานในร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ในพื้นที่อำเภอวารินชำราบ และอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 85 คน (สำนักงานพลังงานจังหวัดอุบลราชธานี,

2563)⁽⁹⁾ กลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน จีรวิฑูมิ เอกะกุล, 2543)⁽¹⁰⁾ โดยตารางนี้ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5

ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

จากการเปิดตารางได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 70 คน ทำการเก็บตัวอย่างในผู้ปฏิบัติงาน โดยสุ่มอย่างง่ายจากรายชื่อผู้ปฏิบัติงานในอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ เพราะทั้งสองอำเภอมีร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มจำนวนมากที่สุดในจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการตอบแบบสอบถามจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 98 ของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากในช่วงเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 1 คน ลาออก จึงไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ซึ่งได้ประยุกต์แบบสอบถามนี้มาจากคู่มือปฏิบัติการการใช้ระบบก๊าซปิโตรเลียมเหลวเบื้องต้น⁽¹¹⁾ ความรู้ด้านความปลอดภัยกับก๊าซหุงต้ม ปตท.⁽¹²⁾ และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อายุงาน จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวันโดยเฉลี่ย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการประสบเหตุก๊าซหุงต้มรั่วไหล และประสบการณ์การอบรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ และเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงานกับก๊าซหุงต้ม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ มีทั้งหมด 11 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกต้อง ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน มีเกณฑ์การแปลผลรายข้อ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ความรู้มาก (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.80 - 1.00) ความรู้ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.60 - 0.79) และความรู้น้อย (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.00 - 0.59)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม จำนวน 7 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วยน้อย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้คะแนน ดังนี้

ข้อความ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วยน้อย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

เกณฑ์การแปลผลทัศนคติความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มรายข้อ โดยใช้สูตรอันดับภาคชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ อ้างอิงตามพรรัตน์ เทียงคำดี (2556)⁽¹³⁾ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันดับภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

จากการคำนวณข้างต้น นำมาแบ่งระดับค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ ทัศนคติดี (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.68-5.00) ทัศนคติ ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.67) และทัศนคติน้อย (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-2.33)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม จำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด โดยให้คะแนน ดังนี้

ข้อความ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์การแปลผลการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้มรายข้อ โดยใช้สูตรของอันดับภาคชั้น และแบ่งเป็น 3 ระดับ เช่นเดียวกับระดับทัศนคติ ได้ช่วงคะแนนที่ 1.33 นำมาแบ่งระดับค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ การรับรู้ความเสี่ยงมาก (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.68-5.00) การรับรู้ความเสี่ยงปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.67) และการรับรู้ความเสี่ยงน้อย (ค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่าง 1.00-2.33)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม จำนวน 8 ข้อ เป็นลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ปฏิบัติเลย โดยให้คะแนน ดังนี้

ข้อความ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ปฏิบัติทุกครั้ง	3	1
ปฏิบัติบางครั้ง	2	2
ไม่ปฏิบัติเลย	1	3

เกณฑ์การแปลผลระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มรายข้อ โดยใช้สูตรของอันดับภาคชั้น และแบ่งเป็น 3 ระดับ เช่นเดียวกับระดับทัศนคติ ได้ช่วงคะแนนที่ 0.67 นำมาแบ่งระดับค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ พฤติกรรมระดับดี (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.36-3.00) พฤติกรรมระดับ

พอใช้ (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.68-2.35) พฤติกรรมควรปรับปรุง (ค่าเฉลี่ยคะแนนตั้งแต่ 1.00-1.67)

ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาข้อคำถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) อยู่ในช่วง 0.67 – 1.00 และทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ในพื้นที่อำเภอเดชอุดม อำเภอเมือง อำเภอสำโรง อำเภอตระการพืชผล และอำเภอเมืองศรีสะเกษ จำนวน 30 ชุด หาค่าความยากง่าย (p) ของแบบสอบถามวัดความรู้ พบว่า ข้อคำถามมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.45 - 0.80 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทัศนคติ แบบสอบถามการรับรู้ความเสี่ยง และแบบสอบถามพฤติกรรม ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.731 0.758 และ 0.779 ตามลำดับ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดค่าต่ำสุด และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) การวิจัยในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมในการดำเนินการวิจัย คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ตามหมายเลขใบรับรอง UBU-REC-124/2563

3. ผลการวิจัย

3.1 ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 68.12 อายุระหว่าง 26-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.97 อายุงานต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.03 จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย 8 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 81.16 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.33 ไม่เคยประสบเหตุก๊าซหุงต้มรั่วไหล ร้อยละ 92.75 และไม่เคยอบรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม ร้อยละ 55.0 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 69)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	47	68.12
หญิง	22	31.88
2. อายุ (ปี) (Mean = 44.96 S.D. = 12.18 Range = 24 - 70)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	12	17.39
ระหว่าง 31-55	41	59.42
มากกว่าหรือเท่ากับ 56	16	23.19
3. อายุงาน (ปี) (Mean = 10.10 S.D. = 9.91 Range = 0.6 - 38)		
อายุต่ำกว่า 5 ปี	29	42.03
อายุ 5-10 ปี	16	23.19
อายุ 10-15 ปี	7	10.14
อายุมากกว่า 15 ปี	17	24.64
4. จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวันโดยเฉลี่ย		
น้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน	1	1.45
8 ชั่วโมงต่อวัน	56	81.16
มากกว่า 8 ชั่วโมง	12	17.39
5. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	23	33.33
มัธยมศึกษาตอนต้น	17	24.64
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	15	21.74
อนุปริญญา/ปวส.	3	4.35
ปริญญาตรี และสูงกว่า	11	15.94
6. ประสบการณ์การประสบเหตุก๊าซหุงต้มรั่วไหล		
ไม่เคย	64	92.75
เคย	5	7.25
7. ประสบการณ์การอบรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม		
ไม่เคย	38	55.07
เคย	31	44.93

3.2 ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้ความเสี่ยง และพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม

การศึกษาความรู้ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ส่วนใหญ่มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 95.65 การศึกษาทัศนคติ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71.01 การศึกษาการรับรู้ความเสี่ยง พบว่า ผู้ปฏิบัติงานทุกคนมีการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม อยู่ในระดับมาก โดยคิดเป็นร้อยละ 68.12 การศึกษาระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม พบว่า ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 85.51

ตารางที่ 2 ความรู้ ทักษะ การรับรู้ความเสี่ยง และพฤติกรรม ความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านอาหารจำหน่ายก๊าซหุงต้ม (n = 69)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)
ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม	
มาก (คะแนนเฉลี่ย 0.80 - 1.00)	66 (95.65)
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 0.60 - 0.79)	3 (4.35)
Mean = 0.83 S.D. = 0.09 Min. = 0.45 Max = 1	
ทัศนคติความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม	
มาก (คะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00)	49 (71.01)
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67)	20 (28.99)
Mean = 3.88 S.D. = 0.41 Min. = 3.00 Max = 4.71	
การรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม	
มาก (คะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00)	47 (68.12)
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.67)	22 (31.88)
Mean = 4.30 S.D. = 0.58 Min. = 2.5 Max = 5.00	
พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม	
ดี (คะแนนเฉลี่ย 2.35 - 3.00)	59 (85.51)
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.68 - 2.34)	10 (14.49)
Mean = 2.53 S.D. = 0.21 Min. = 2.13 Max = 2.88	

ความรู้ด้านความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านอาหารจำหน่ายก๊าซหุงต้ม พบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องมากที่สุด คือ ถังก๊าซหุงต้มต้องมีเครื่องหมาย มอก. และระบุน้ำหนักอย่างชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 95.65 อันดับสอง คือ หากได้กลิ่นก๊าซห้ามเปิด-ปิดอุปกรณ์ไฟฟ้าและควรเปิดประตูหน้าต่างเพื่อระบายอากาศ และถังก๊าซที่ยังไม่เปิดใช้งานต้องซีลปิดผนึกให้เรียบร้อยทั้งวาล์ว โดยตอบถูกต้องจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 94.20 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม (n = 69)

ข้อคำถาม	ตอบถูก จำนวน (ร้อยละ)
1. ถังก๊าซหุงต้มต้องมีเครื่องหมาย มอก. และระบุน้ำหนักให้ชัดเจน	66 (95.65)
2. ถังก๊าซหุงต้มที่ยังไม่เปิดใช้งานต้องซีลปิดผนึกให้เรียบร้อยทั้งวาล์ว	65 (94.20)
3. หากได้กลิ่นก๊าซห้ามเปิด-ปิดอุปกรณ์ไฟฟ้า และควรเปิดประตูหน้าต่างเพื่อระบายอากาศ	65 (94.20)
4. ก๊าซหุงต้มไวไฟ ติดไฟง่าย เมื่อเกิดการรั่วไหลจะแทนที่อากาศ และอาจทำให้เสียชีวิตได้	62 (89.86)
5. หากถังก๊าซรั่วให้ปิดวาล์ว แล้วยกไปที่โล่ง และห้ามทำการใดๆ ที่อาจก่อประกายไฟ	62 (89.86)
6. ก๊าซหุงต้มหากรั่วไหลปริมาณมากอาจสังเกตเห็นกลุ่มหมอกควันสีขาว	61 (88.41)
7. การใช้ถังดับเพลิงต้องทำตามหลัก ดึง ปลด กด สาย	61 (88.41)
8. การตรวจสอบก๊าซรั่วใช้น้ำสบู่ลูตามถัง หากมีฟองสบู่เกิดขึ้นแสดงว่าเป็นตำแหน่งที่ก๊าซรั่ว	60 (86.96)
9. การดับเพลิงต้องดับที่ฐานของเพลิงที่ลุกไหม้	60 (86.96)
10. หากพบจุดที่ถังก๊าซรั่ว สามารถใช้ผ้าชุบน้ำปิดจุดที่รั่วเพื่อหยุดการรั่วไหลเบื้องต้น	56 (81.16)
11. การดับเพลิงต้องอยู่ห่างจากจุดเพลิงไหม้ประมาณ 1.5-2.0 เมตร	24 (34.78)

ทัศนคติความรู้ด้านความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านอาหารจำหน่ายก๊าซหุงต้ม พบว่า ข้อที่มีระดับทัศนคติมากที่สุด คือ การป้องกันก๊าซรั่วไหลเป็นหน้าที่สำคัญของผู้เกี่ยวข้องทุกคน ในร้านอาหารจำหน่ายก๊าซหุงต้ม (\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.77) รองลงมา คือ การติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิงจำเป็นสำหรับร้านอาหารจำหน่ายก๊าซหุงต้ม (\bar{X} = 4.19, S.D. = 0.67) และ อันดับสาม คือ ผู้ปฏิบัติงานร้านอาหารจำหน่ายก๊าซ จำเป็นต้องสามารถใช้ถังดับเพลิงได้อย่างถูกต้อง (\bar{X} = 4.03, S.D. = 0.79) (ดังตารางที่ 4)

การรับรู้ความเสี่ยงในการทำงาน ของผู้ปฏิบัติงานร้านอาหารจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ผลการศึกษา พบว่า ข้อที่มีคะแนนมากที่สุด คือ เมื่อพบเห็นประกายไฟ มีเปลวไฟเกิดขึ้นในร้านต้องรีบดับไฟทันที (\bar{X} = 4.84, S.D. = 0.37) รองลงมา คือ อุปกรณ์ดับเพลิงไม่พร้อมใช้หรือจำนวนไม่เพียงพอ มีความเสี่ยงการเกิดเพลิงไหม้รุนแรง (\bar{X} = 4.70, S.D. = 0.46) และ อันดับสาม คือ การก่อกองก๊าซหรือกระแทกรุนแรงเสี่ยงต่อเกิดก๊าซรั่วไหลและการระเบิด (\bar{X} = 4.43, S.D. = 0.61) (ดังตารางที่ 5)

ผลการศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านอาหารจำหน่ายก๊าซหุงต้ม เมื่อพิจารณาข้อ พบว่า ข้อที่ปฏิบัติทุกครั้งมากที่สุด คือ ถังก๊าซที่ชำรุดทำการคัดแยกออก และแจ้งตัวแทนจำหน่ายให้มาตรวจสอบแก้ไขหรือเปลี่ยนถังก๊าซ (\bar{X} = 2.87, S.D. = 0.34) รองลงมา คือ ไม่สูบบุหรี่ขณะปฏิบัติงานกับก๊าซหุงต้ม (\bar{X} = 2.75, S.D. = 0.43) อันดับสาม คือ ทำการป้องกันแก้ไขทันทีเมื่อพบความเสี่ยงในการเกิดก๊าซรั่ว หรือเกิดเพลิงไหม้ (\bar{X} = 2.74, S.D. = 0.44) (ดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม (n = 69)

ข้อความ	(\bar{x})	S.D.	แปลผล ระดับทัศนคติ
1. การป้องกันก๊าซรั่วไหลเป็นหน้าที่สำคัญของผู้เกี่ยวข้องทุกคนในร้าน	4.41	0.77	มาก
2. การติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิงจำเป็นสำหรับร้านจำหน่ายก๊าซ	4.19	0.67	มาก
3. ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซต้องใช้ถังดับเพลิงได้อย่างถูกต้อง	4.03	0.79	มาก
4. ถังก๊าซหุงต้มควรอยู่ในสถานที่ยึดมั่นคงแข็งแรงและมีการระบายอากาศที่ดี	3.99	0.76	มาก
5. การตรวจสอบคัดแยกถังก๊าซที่มีสภาพไม่ปลอดภัยจะช่วยป้องกันอุบัติเหตุ	3.90	0.75	มาก
6. ถังก๊าซสภาพเก่ามีรอยขีดข่วนลึกต้องจำหน่ายก่อนถังก๊าซสภาพดี	3.04	1.08	มาก
7. การสูบบุหรี่ในร้านสามารถทำได้หากมั่นใจว่าก๊าซไม่รั่วไหล	3.71	1.14	มาก
รวม	3.38	0.32	มาก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม (n = 69)

ข้อความ	(\bar{x})	S.D.	แปลผล ระดับการรับรู้ความเสี่ยง
1. เมื่อพบเห็นประกายไฟ มีเปลวไฟเกิดขึ้นในร้านต้องรีบดับไฟทันที	4.84	0.37	มาก
2. อุปกรณ์ดับเพลิงไม่พร้อมใช้หรือจำนวนไม่เพียงพอ มีความเสี่ยงการเกิดเพลิงไหม้รุนแรง	4.70	0.46	มาก
3. การก่อกองถังก๊าซหรือกระแทกแรงเสี่ยงต่อเกิดก๊าซรั่วไหลและการระเบิด	4.43	0.61	มาก
4. การวางถังก๊าซซ้อนทับกันเสี่ยงต่อถังก๊าซล้มกระแทกและเกิดก๊าซรั่วไหล	4.32	0.63	มาก
รวม	3.38	0.32	มาก

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลด้านพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม (n = 69)

ข้อความ	(\bar{x})	S.D.	แปลผล ระดับพฤติกรรม
1. บอกกล่าว แนะนำ หรือตักเตือน เมื่อพบการกระทำที่เสี่ยงในการเกิดก๊าซรั่วไหล	2.65	0.51	ดี
2. ป้องกันแก้ไขทันทีเมื่อพบความเสี่ยงในการเกิดก๊าซรั่ว หรือเกิดเพลิงไหม้	2.87	0.34	ดี
3. คัดแยกออกและแจ้งตัวแทนจำหน่ายให้มาตรวจสอบแก๊สหรือเปลี่ยนถังก๊าซ	2.62	0.49	ดี
4. ไม่เคลื่อนย้ายถังบรรจุก๊าซหุงต้มโดยวิธีการหมุนกลิ้งอย่างรวดเร็ว	2.16	0.47	ปานกลาง
5. ตรวจสอบวาล์วและอุปกรณ์ประกอบของถังก๊าซ และอุปกรณ์แจ้งเตือนก๊าซรั่วไหล	2.61	0.49	ดี
6. ไม่วางถังก๊าซหุงต้มซ้อนทับกันสองถังหรือมากกว่า	2.16	0.63	ปานกลาง
7. ไม่สูบบุหรี่ขณะปฏิบัติงานกับก๊าซหุงต้ม	2.68	0.53	ดี
8. ดูแลความพร้อมใช้ของอุปกรณ์ดับเพลิง	2.58	0.48	ดี
รวม	2.54	0.21	ดี

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทัศนคติ และการรับรู้ความเสี่ยงกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ระดับการศึกษามี

ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทัศนคติ และการรับรู้ความเสี่ยงกับพฤติกรรมการความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม (n=69)

ปัจจัย	พฤติกรรมการความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน			χ^2	p-value
	ระดับปานกลาง (ร้อยละ)	ระดับดี (ร้อยละ)	รวมจำนวน (ร้อยละ)		
ปัจจัยส่วนบุคคล					
1. เพศ				0.018	0.890
ชาย	7 (10.14)	40 (57.97)	47 (68.12)		
หญิง	3 (4.35)	19 (27.54)	22 (31.88)		
2. อายุ (ปี)				4.969	0.083
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	1 (1.45)	11 (15.94)	12 (17.39)		
ระหว่าง 31-55	9 (13.04)	32 (46.38)	41 (59.42)		
มากกว่าหรือเท่ากับ 56	0 (0.00)	16 (23.19)	16 (23.19)		
3. อายุงาน (ปี)				5.078	0.166
อายุต่ำกว่า 5	2 (2.90)	27 (39.13)	29 (42.03)		
อายุ 5-10	5 (7.25)	11 (15.94)	16 (23.19)		
อายุ 10-15	1 (1.45)	6 (8.70)	7 (10.15)		
อายุมากกว่า 15	2 (2.90)	15 (21.73)	17 (24.63)		
4. จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน				4.346	0.114
น้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน	0 (0.00)	2 (2.90)	2 (2.90)		
8 ชั่วโมงต่อวัน	6 (8.70)	49 (71.01)	55 (79.71)		
มากกว่า 8 ชั่วโมง	4 (5.80)	8 (11.59)	12 (17.39)		
5. ระดับการศึกษา				12.553	0.028*
ประถมศึกษา	1 (1.45)	22 (31.88)	23 (33.33)		
มัธยมศึกษาตอนต้น	1 (1.45)	16 (23.19)	17 (24.64)		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	4 (5.80)	11 (15.94)	15 (21.74)		
อนุปริญญา/ปวส.	1 (1.45)	2 (2.90)	3 (4.35)		
ปริญญาตรี และสูงกว่า	3 (4.35)	8 (11.59)	11 (15.94)		
6. ประสบการณ์การประสบเหตุก๊าซหุงต้มรั่วไหล				2.830	0.092
ไม่เคย	8 (11.59)	56 (81.16)	64 (92.75)		
เคย	2 (2.90)	3 (4.35)	5 (7.25)		
7. ประสบการณ์การอบรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม				1.074	0.300
ไม่เคย	4 (5.80)	34 (49.28)	38 (55.08)		
เคย	6 (8.70)	25 (36.23)	31 (44.93)		
ระดับความรู้				0.532	0.465
ระดับปานกลาง	0 (0.00)	3 (4.35)	3 (4.35)		
ระดับมาก	10 (14.49)	56 (81.16)	66 (95.65)		
ระดับทัศนคติ				2.509	0.113
ระดับปานกลาง	5 (7.25)	15 (21.74)	20 (28.99)		
ระดับมาก	5 (7.25)	44 (63.76)	49 (71.01)		
ระดับการรับรู้ความเสี่ยง				1.754	0.185
ระดับปานกลาง	0 (0.00)	9 (13.05)	9 (13.05)		
ระดับมาก	10 (14.49)	50 (72.46)	60 (86.95)		

* p-value < 0.05

4. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการความปลอดภัยของ

ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

จากการศึกษาความรู้ด้านความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม พบว่า ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 95.65 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริพร ด้านคชาธาร และคณะ (2554)⁽⁸⁾ ที่ศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการใช้แก๊สหุงต้มของผู้ประกอบการร้านอาหารตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 50 ทั้งนี้สืบเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ และได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจถึงอันตราย และแนวทางการทำงานกับก๊าซหุงต้มอย่างปลอดภัย ส่วนข้อที่มีคนตอบถูกน้อยที่สุด คือ การดับเพลิงต้องอยู่ห่างจากจุดเพลิงไหม้ประมาณ 1.5-2.0 เมตร เนื่องจากข้อคำถามเป็นตัวเลข และเป็นทฤษฎี จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานจำสับสนกันได้

จากการศึกษาทัศนคติความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71.01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริพร ด้านคชาธาร และคณะ (2554)⁽⁸⁾ ที่พบว่าผู้ประกอบการร้านอาหารมีทัศนคติความปลอดภัยในการใช้แก๊สหุงต้มอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70.90 และการศึกษาของ Joshua และคณะ⁽¹⁴⁾ ที่พบว่าผู้ปฏิบัติงานในสถานีจำหน่ายก๊าซหุงต้ม ส่วนใหญ่มีทัศนคติความปลอดภัยเชิงบวก ร้อยละ 90.10 ทั้งนี้สืบเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยในการทำงานจากนายจ้าง และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งผู้ปฏิบัติงานบางส่วนเป็นเจ้าของกิจการเอง จึงมีความตระหนักกว่าการทำงานกับก๊าซหุงต้มเป็นสภาพการทำงานที่มีโอกาสในการเกิดอุบัติเหตุอันตราย และมีโอกาสเกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน

จากการศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้มของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71.01 สอดคล้องกับการศึกษาของราวนิชา โขมพัฒน์ (2557)⁽¹⁵⁾ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยง และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานปฏิบัติการสายการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สืบเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม เขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ การฝึกอบรม และการกำกับดูแลด้าน

ความปลอดภัยในการทำงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจากการสอบถามเกี่ยวกับโอกาสในการได้รับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม มีการเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงาน อาทิ บริษัท ปตท. และหน่วยงานพลังงานจังหวัดอุบลราชธานี เป็นระยะๆ จึงมีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มเป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม

จากการศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 85.51 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริพร ด้านคชาธาร และคณะ (2554)⁽⁸⁾ ที่ทำการศึกษากฎการความปลอดภัยในการใช้แก๊สหุงต้มของผู้ประกอบการร้านอาหารมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการใช้แก๊สหุงต้มอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 91.70 ทั้งนี้สืบเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มต่างๆ ได้รับการกำกับดูแลการในระหว่างการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความปลอดภัย จากเจ้าของกิจการเพื่อป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์อันจะนำไปสู่ความสูญเสียต่างๆ ของผู้ประกอบการ อีกทั้งกิจการร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มถือเป็นกิจการควบคุมด้านพลังงาน ซึ่งมีกฎหมายที่กำหนดให้ต้องขออนุญาตในการประกอบกิจการ ตลอดจนมีหน่วยงานพลังงานจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยและด้านอื่นในการประกอบกิจการ จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องกำกับดูแลและเน้นย้ำ ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ พนักงานจึงปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง เพื่อการป้องกันเหตุการณ์อุบัติเหตุและเหตุไม่พึงประสงค์ต่างๆ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตตนเองและก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม พบว่า ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม และการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริพร ด้านคชาธาร และคณะ⁽⁸⁾ ที่พบว่า ความรู้ด้านการใช้งานก๊าซหุงต้ม และทัศนคติด้านการใช้งานก๊าซหุงต้มไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการใช้งานก๊าซหุงต้มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สืบเนื่องจากการที่ผู้ปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่จะมีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอยู่ในระดับมาก

ตลอดจนมีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอยู่ในระดับมาก และมีพฤติกรรมความปลอดภัยอยู่ในระดับดี อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดเกี่ยวกับวิธีการทำงานและสภาพพื้นที่ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานอาจต้องปฏิบัติในลักษณะที่ยังมีความเสี่ยงอยู่ อาทิ การวางถังก๊าซหุงต้มในลักษณะซ้อนเทินกันสองถังหรือมากกว่า และการเคลื่อนย้ายถังก๊าซในลักษณะการจับถังเอียงแล้วหมุนถังก๊าซให้เคลื่อนที่ไปโดยในระหว่างการทำงานอาศัยเพียงความระมัดระวังเท่านั้นที่จะช่วยไม่ให้เกิดเหตุร้ายหรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ต่างๆ ขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติ ดังนี้ คือ กรณีมีถังแก๊สเป็นจำนวนมาก ควรเก็บไว้ในคอกที่มั่นคง หากไม่มีคอก ต้องให้มั่นใจว่าโช้ครัดนั้นมั่นคงเพียงพอในการรองรับน้ำหนักถังทั้งหมด เช่น โช้ครัดที่มีความหนามากขึ้นหรือติดโช้ครัดสองตำแหน่ง ในการเคลื่อนย้ายถังแก๊สควรใช้รถเข็นหรือการหมุนกันถังในแนวตั้ง

อย่างไรก็ตามหากมีการจ้างงานพนักงานใหม่ควรต้องมีการส่งเสริมและกำกับดูแลให้ผู้ปฏิบัติใหม่ได้รับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้ม เพื่อจะนำไปสู่การป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์และอุบัติเหตุจากการทำงานกับก๊าซหุงต้มต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย

ผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มระดับมาก มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานในระดับมาก มีการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอยู่ในระดับมาก และมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอยู่ในระดับดี ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานพบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.028) ส่วนความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน และการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานกับก๊าซหุงต้มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการปฏิบัติงานอาจมีข้อจำกัดในเกี่ยวกับวิธีการทำงานอย่างปลอดภัย อาทิ การขาดอุปกรณ์ในการช่วยเคลื่อนย้ายถังก๊าซหุงต้มอย่างปลอดภัย ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องยกเคลื่อนย้ายด้วยมือ หรือร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้มบางแห่งมีพื้นที่จำกัด จำเป็นต้องจัดวางถังก๊าซใน

ลักษณะซ้อนเทินกัน ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงในการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์และอุบัติเหตุจากการทำงานกับก๊าซหุงต้ม จึงควรมีศึกษาแนวทางหรือมาตรการป้องกันอันตรายในระหว่างเคลื่อนย้ายและการจัดเก็บถังก๊าซหุงต้มต่อไป หรือทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ หรือเกิดการรั่วไหลของก๊าซหุงต้ม ตลอดจนศึกษาแนวทางในการป้องกันแก้ไขความเสี่ยงในขั้นตอนการทำงานต่อไป

6. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณแหล่งทุน คือ งบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และผู้ปฏิบัติงานร้านจำหน่ายก๊าซหุงต้ม เขตอำเภอวารินชำราบ และอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ทุกท่านในการอนุเคราะห์ข้อมูล

7. เอกสารอ้างอิง

1. ดารารัตน์ พลอยทรัพย์. การประเมินการแพร่กระจายจากการรั่วไหลของก๊าซปิโตรเลียมเหลว: กรณีศึกษาถังบรรจุก๊าซในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์. [วิทยานิพนธ์ วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมความปลอดภัย]. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2551.
2. บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). Basic of Natural Gas [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2563]. แหล่งข้อมูล: <https://pptngr.pttplc.com/Knowledge/Knowledge?ID=BasicNG>
3. ประเด็นเด็ด 7 สี. ไฟไหม้ร้านขายก๊าซหุงต้มย่านนวนิ นทร์วอด 3 คูหา [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2563]. แหล่งข้อมูล : <https://news.ch7.com/detail/392690>
4. NEWS1. 3 ชีวิตหนีตายระทึกเหลือเสื่อผ้าติดตัวชุดเดียว ..ไฟไหม้บ้านแฝดชายแดนแม่สอดวอด [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2563]. แหล่งข้อมูล: <https://news1live.com/detail/963000018090>
5. NationTV. ไฟไหม้ร้านแก๊สศรีสะเกษวอด 2 คูหา [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2563]. แหล่งข้อมูล : <https://www.nationtv.tv/main/content/378450665/>
6. กระทรวงพลังงาน. กฎกระทรวง สถานที่เก็บรักษาปิโตรเลียมเหลวประเภทร้านจำหน่าย พ.ศ. 2564 [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564].

- แหล่งข้อมูล: http://elaw.doeb.go.th/document_doeb/TH/716TH_0001.pdf
- กระทรวงพลังงาน. กฎกระทรวง คุณสมบัติและการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2558 [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564]. แหล่งข้อมูล: http://elaw.doeb.go.th/document_doeb/TH/657_0001.pdf
 - ศิริพร ด้านคณาจารย์, มุจลินท์ อินทรเหมือน, จันจิรา มหาบุญ, เกศยุพา ทองพร้อม, เจนจิรา เพชรเพ็ง และ เนตรนภา สุวรรณะ. พฤติกรรมความปลอดภัยในการใช้แก๊สหุงต้มของผู้ประกอบการร้านอาหารตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาตินครสวรรค์ครั้งที่ 13 : วิจัย และนวัตกรรม ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม; 20-21 กรกฎาคม 2560 ณ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. พิษณุโลก; 2560. 760-66.
 - สำนักงานพลังงานจังหวัดอุบลราชธานี. ข้อมูลร้านจำหน่ายแก๊สหุงต้มจังหวัดอุบลราชธานี. 2563.
 - ธีรวุฒิ เอกะกุล. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี; 2543.
 - นรกมล สิงห์เล็ก. คู่มือการปฏิบัติงานการใช้ระบบแก๊สปิโตรเลียมเหลวเบื้องต้น [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://www.pbru.ac.th/pbru/wp-content/uploads/files/ดาวน์โหลดที่%201%20-%20คู่มือการปฏิบัติงาน%20การใช้ระบบแก๊สปิโตรเลียมเหลวเบื้องต้น.pdf>
 - ฝ่ายตลาดแก๊สหุงต้ม, บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). ความรู้และความปลอดภัยการใช้แก๊สหุงต้ม-ปตท [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2563]. แหล่งข้อมูล: <https://www.ptt-gas.com/th/galleries/25574>
 - นพรัตน์ เทียงคาศี, ฉันทนา จันทร์วงศ์, พรนภา หอมสินธุ์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. วารสารพยาบาลสาธารณสุข 2558; 29(1):43-55.
 - Joshua IA, Muhammed U, Sufiyan MB, Olaniyan AF, Sabitu K, Ibrahim MS, & Usman NO. Knowledge, Attitude and Practice of Safety Measure among Cooking Gas Refill Attendants in Zaria Metropolis, Kaduna State, Nigeria Science World Journal 2020; 15(3):106-10.
 - วาณิชชา โขมพัฒน์. การรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานปฏิบัติงานสายการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ 2559; 9(33): 6-13.

